Dr. Aytuğ Zekeriya BOLCAN

BEKLENTİ, ANLATI VE BELİRSİZLİK: MERKEZ BANKASININ EPİSTEMİK İKTİDARI

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2026

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1428
Sertifika no | Certificate Number: 77398

Filiz Kitabevi
Yayın No | Publication Number: 2026/178

Kitap Adı: Beklenti, Anlatı ve Belirsizlik: Merkez Bankasının Epistemik İktidarı
Book Title: Expectations, Narratives, and Uncertainty: The Epistemic Power of Central Banks
ISBN: 978-625-5697-99-8
DOI: doi.org/10.64161/filiz.9786255697998

Yazar(lar) | Author(s): Dr. Aytuğ Zekeriya BOLCAN | orcid.org/0000-0002-5162-4337
Kurum | Institution: İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi | Istanbul University, Faculty of Economics

Konu Kategorisi | Subject Categories: Makroiktisat, Para Politikası ve Merkez Bankacılığı, Politik İktisat | Macroeconomics, Monetary Policy and Central Banking, Political Economy

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 23 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 138

Yayım Tarihi | Publication Date: Ekim 2026 | October 2026
Yayım Yeri | Place of Publication: İstanbul, Türkiye
Mizanpaj | Layout: Vildan YAVUZ
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. (Sertifika no: 77398)

© All rights reserved | Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mollahüsrev Mah. Cemalyener Tosyalı Cad. No: 57A
Vefa-Fatih / İstanbul • Tel: +90 (212) 527 07 18
www.filizkitabevi.com • bilgi@filizkitabevi.com

ÖNSÖZ

Merkez bankalarının açıklamaları, iktisadî aktörlerin geleceğe ilişkin değerlendirmelerinde neden ağırlık taşır? Bu ağırlığı yalnızca kurumun sahip olduğu bilgiyle açıklamak, bilginin nasıl yorumlandığını ve hangi koşullarda güvenilir bulunduğunu dışarıda bırakmaktadır. Aynı değerlendirme, farklı kurumsal geçmişler altında farklı tepkilere yol açabilir. Bu kitap, merkez bankasının beklentileri yönlendirme kapasitesini bu ilişkilerden hareketle incelemek amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmanın çıkış noktasını, para politikası iletişiminde bilginin niteliği kadar bilgiye atfedilen otoritenin de açıklanması gerektiği düşüncesi oluşturmaktadır. Teknik uzmanlık, bir kurumun açıklamalarının güvenilir bir referans olarak kabul edilmesine katkıda bulunabilir. Fakat bu kabulün sürmesi, kararların gerekçelendirilebilmesine, açıklamalarla uygulamalar arasındaki ilişkinin izlenebilmesine ve yeni bilgi karşısında önceki değerlendirmelerin gözden geçirilebilmesine bağlıdır. Epistemik iktidar kavramı, kitapta bilgi üretimi ile kurumsal sorumluluğun birlikte ele alınmasına imkân veren bir çerçeve olarak kullanılmaktadır.

Beklenti, anlatı ve belirsizlik kavramlarının aynı başlık altında buluşması da bu çerçeveyle ilişkilidir. Beklentiler, ekonomik kararların geleceğe dönük boyutunu; anlatılar, bilgilerin belirli neden–sonuç ilişkileri içinde yorumlanmasını; belirsizlik ise ekonomik durumun ve diğer aktörlerin değerlendirmelerinin tam olarak bilinememesini görünür kılmaktadır. Merkez bankası, açıklamalarıyla bu ilişkileri etkilerken kendi açıklamalarının nasıl anlaşılacağı konusunda da sınırlarla karşılaşır.

Kitapta epistemik otorite ve demokratik meşruiyet tartışmaları ile koordinasyon, sinyalleşme ve rasyonel dikkatsizlik yaklaşımları arasında ilişki kurulmaktadır. Her yaklaşımın hangi soruyu açıkladığı ve hangi varsayımlara dayandığı ayrıca ele alınmıştır. Düşünce deneyleri ve basitleştirilmiş model çerçeveleri mekanizmaların izlenmesini kolaylaştırmakta, kurumsal örnekler ise uygulamadaki karşılıklarını tartışmaya açmaktadır.

Çalışmada düzeltilebilirlik üzerinde özellikle durulmuştur. Yeni bilgi karşısında değişmeyen bir açıklama, değerlendirmeyi ekonomik koşullardan uzaklaştırabilir. Gerekçesi anlaşılmayan bir revizyon ise teknik olarak gerekli olsa bile keyfî bir dönüş olarak algılanabilir. Bu sebeple düzeltilebilirlik, değişiklik yapma imkânının yanında, değişikliğin nedenini açıklama ve önceki kararın sorumluluğunu üstlenme yükümlülüğünü de içermektedir.

Bu kitabın, araştırmacılara, lisansüstü öğrencilere ve uygulayıcılara söz konusu ayrımları birlikte değerlendirebilecekleri bir tartışma zemini sunmasını amaçladım. Modellerin sonuçları kadar bu sonuçları mümkün kılan koşulların da izlenebilmesine önem verdim. Bu noktada politika tasarımına ilişkin öneriler bu sebeple her kuruma aynı biçimde uygulanabilecek kurallar olarak sunulmamaktadır.

Dr. Aytuğ Zekeriya BOLCAN
Fatih, 2026

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ III
İÇİNDEKİLER V
KISALTMALAR LİSTESİ IX
ÖZET XI
ABSTRACT XII

GİRİŞ 1

BÖLÜM 1
EPİSTEMİK İKTİDAR: OTORİTE, MEŞRUİYET, DÜZELTİLEBİLİRLİK

Epistemik Otorite ve Mutlakiyetçi Yargı 8
Meşruiyet: Merkez Bankası Güvenilirliğinin Kaynağı Bilgi mi, Prosedür mü, Performans mı? 9
Düzeltilebilirlik, Politika Hatası mı İletişim Hatası mı? 13
Bir Düşünce Deneyi: Aynı Bilgi, Farklı Güven: Neden Biri Güvenilirken Diğeri Kırılgan? 17
Deliberatif Otorite, Teknokratik İktidar ve Epistemik Demokrasi 21

BÖLÜM 2
KAMUYA AÇIK DUYURU, KAMUSAL SİNYAL VE ORTAK BİLGİ: KOORDİNASYON İLE KIRILGANLIK ARASINDA

Kavramsal Ayrım 27
Odak Noktaları ve Beklenti Koordinasyonu 29
Trafik Lambası Düşünce Deneyi 30
Dikkat Sınırlılığı ve Bilgi Katılıkları 31
Heterojen İnançlar ve Farklı Yorumlama 31

Anlatı Rekabeti....32
Banka Söylentisi Düşünce Deneyi....32
Kamusal Bilginin Sosyal Değeri....33
Bilgi Edinme Tercihlerinin Endojenliği....35
İleriye Dönük Yönlendirme ve Ortak Bilgi Eksikliği....35
Yüksek Görünürlüklü Olaylar ve Kriz Amplifikasyonu....36
Şeffaflık, Belirsizlik ve Yapıcı Muğlaklık....36
Politika Çıkarımları....37

BÖLÜM 3
KÜRESEL OYUN SEZGİSİ: BELİRSİZLİKTE DENGE SEÇİMİ

Temel ve Stratejik Belirsizlik (Epistemik Belirsizlik Nereye Düşer?)....39
Küresel Oyun Sezgisi: Morris ve Shin (1998, 2003) Çerçevesinde Küçük Bilgi Kusurları ve Tek Denge....41
Koordinasyon Problemlerinde Bilgi Yapıları ve İstikrar....44
Merkez Bankası İletişiminin Bilgi Yapısına Etkisi....47
Küresel Oyun Sezgisinin Politika İletişimi Tasarımı İçin Öneriler....50
Bilgi Yapısının İçselliği ve Denge Seçiminin Sınırları....51

BÖLÜM 4
İTİBAR VE SİNYALLEŞME: "SÖYLEM–EYLEM" UYUM SORUNU

Kavramsal Giriş....55
Tip, Mesaj ve Eylem Arasındaki İlişki....56
Mesajların Etkisiz Kaldığı Durumlar....58
Geçmiş Eylemlerin Mesaj Güvenilirliğine Etkisi....59
Taahhüt Kapasitesi, Hata Toleransı ve Revizyon Protokolü....62
Sinyalleşme, İtibar ve Taahhüt....64

BÖLÜM 5
RASYONEL DİKKATSİZLİK VE HETEROJEN BEKLENTİLER

Rasyonel Dikkatsizlik Nedir? 67
Hangi Sinyaller, Neden ve Ne Zaman? 68
Bilgi Düzeyi Farklılıklarının Etkileri 71
Merkez Bankası İletişiminde Ne Kadar Bilgi "Çok Fazladır"? 74
Bilgi Kısıtları, Beklenti Heterojenliği ve Mesaj Tasarımı 76

BÖLÜM 6
İLETİŞİM REJİMLERİ TİPOLOJİSİ VE TASARIM İLKELERİ

Kavramsal Giriş 79
Temel Boyutlar: Esneklik, Öngörülebilirlik, Dikkat Maliyeti, Anlatı Alanı, Meşruiyet 80
İletişim Rejimleri Tipolojisi 83
Açık Hedefleme Rejimi 83
Stratejik Belirsizlik Rejimi 85
"Delphic" Açıklamalarla Yönlendirme 87
Duruma Bağlı Rehberlik (State-Contingent Forward Guidance) 89
Her Rejimin Güçlü ve Zayıf Yönleri 92
Rejim Geçişi: Rejimler Arası Geçişin Riskleri 94
Enformasyon Yönetimi, Geri Adım Mekanizması, Anlatı Çoğulluğu Toleransı 97
İletişim Rejimlerinin Değerlendirilmesi: Kurumsal Ölçütler ve Ampirik Bulgular 101
SONUÇ 105
KAYNAKÇA 109

KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltma		Açılımı
AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
COVID-19	:	2019 Koronavirüs Hastalığı (Coronavirus Disease 2019)
DSGE	:	Dinamik Stokastik Genel Denge (Dynamic Stochastic General Equilibrium)
ECB	:	Avrupa Merkez Bankası (European Central Bank)
Fed	:	Amerika Birleşik Devletleri Merkez Bankası (Federal Reserve System)
FOMC	:	Federal Açık Piyasa Komitesi (Federal Open Market Committee)
HM Treasury	:	Birleşik Krallık Hazinesi (His Majesty's Treasury)

EXPECTATIONS, NARRATIVES, AND UNCERTAINTY: THE EPISTEMIC POWER OF CENTRAL BANKS

ÖZET

Bu kitap, merkez bankalarının belirsizlik altında beklentileri yönlendirme kapasitesinin bilgi yapıları ve kurumsal koşullarla ilişkisini incelemektedir. Epistemik iktidar, hangi bilginin güvenilir bir referans kabul edildiğini ve iktisadî gelişmelerin hangi anlatılarla yorumlandığını etkileme kapasitesi olarak ele alınmaktadır. Kuramsal ve kavramsal bir incelemeye dayanan çalışma, epistemik otorite ve demokratik meşruiyet tartışmalarını koordinasyon, küresel oyunlar, sinyalleşme, itibar ve rasyonel dikkatsizlik yaklaşımlarıyla ilişkilendirmektedir. Literatürdeki modeller, düşünce deneyleri ve seçilmiş merkez bankası uygulamaları üzerinden kamuya açık duyuru ile ortak bilgi, iktisadî temellere ilişkin belirsizlik ile stratejik belirsizlik ve politika hedefleri, tahminler ile taahhütler arasındaki ayrımlar değerlendirilmektedir. Kamusal mesajların beklentileri koordine etme kapasitesi, ortak değerlendirme hatalarını yaygınlaştırma olasılığıyla birlikte ele alınmakta; dikkat kısıtlarının ve farklı anlatıların beklenti heterojenliğindeki rolü tartışılmaktadır. Açık hedefleme, bilinçli muğlaklık, Delphic yönlendirme ve duruma bağlı rehberlik, birbirini dışlamayan ideal tipler olarak esneklik, öngörülebilirlik, dikkat maliyeti, anlatı alanı ve meşruiyet bakımından karşılaştırılmaktadır. Çalışmanın temel savı, epistemik iktidarın sürdürülebilirliğinin uzmanlığın yanı sıra kamusal gerekçelendirmeye, söylem–eylem uyumuna, hesap verebilirliğe ve düzeltilebilirliğe bağlı olduğudur. Düzeltilebilirlik, değerlendirme ve kararların gerekçeli ve denetlenebilir usullerle gözden geçirilebilmesini ifade etmektedir. Bu doğrultuda katmanlı iletişim, açık revizyon usulleri ve anlatı çoğulluğunu gözeten tasarım ilkeleri geliştirilmektedir. Kitabın katkısı, bilgi yapısı, itibar, dikkat ve meşruiyet tartışmalarını düzeltilebilirlik etrafında birleştirerek merkez bankası iletişimini açıklanan bilgi miktarının ötesinde değerlendirmeye yönelik bütünleşik bir kavramsal çerçeve sunmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Merkez bankası iletişimi; epistemik iktidar; beklenti oluşumu; anlatılar; belirsizlik; düzeltilebilirlik.

ABSTRACT

This book examines how information structures and institutional conditions shape central banks' capacity to guide expectations under uncertainty. Epistemic power is understood as the capacity to influence which information is regarded as a credible reference and which narratives inform the interpretation of economic developments. Through a theoretical and conceptual inquiry, the study connects debates on epistemic authority and democratic legitimacy with approaches to coordination, global games, signaling, reputation, and rational inattention. Drawing on models from the literature, thought experiments, and selected central banking practices, it examines distinctions between public announcements and common knowledge, uncertainty about economic fundamentals and strategic uncertainty, and policy targets, forecasts, and commitments. The capacity of public messages to coordinate expectations is considered alongside their potential to propagate shared errors of judgment, while attention constraints and competing narratives are examined as sources of heterogeneous expectations. Explicit targeting, deliberate ambiguity, Delphic forward guidance, and state-contingent guidance are compared as non-exclusive ideal types across five dimensions: flexibility, predictability, attention costs, narrative space, and legitimacy. The central argument is that sustainable epistemic power depends on expertise together with public justification, consistency between communication and action, accountability, and institutional corrigibility (the capacity to revise judgments and decisions through justified and accountable procedures). Accordingly, the book develops design principles concerning layered communication, explicit revision procedures, and accommodation of narrative plurality. Its contribution is an integrated conceptual framework that connects information structures, reputation, attention, and legitimacy through corrigibility, providing a basis for evaluating central bank communication beyond the volume of information disclosed.

Keywords: Central bank communication; epistemic power; expectation formation; narratives; uncertainty; corrigibility.